

Jaarverslag 2016



Jaarverslag 2016

	Blz.
1. Bestuursverslag	3
1.1 Algemeen	3
1.2 Activiteiten en financiële positie	4
1.3 Informatie over bestuur en raad van toezicht	16
1.4 Verslag toezichthoudend orgaan	16
1.5 Risicoparagraaf	17
1.6 Toekomstparagraaf	18
1.7 Begroting 2017	19
2. Jaarrekening 2016	20
2.1 Balans per 31 december 2016	20
2.2 Staat van baten en lasten 2016	21
2.3 Resultaatbestemming	21
2.4 Lastenverdeelstaat 2016	22
2.5 Kasstroomoverzicht	23
2.6 Grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat	24
2.7 Toelichting op de balans	26
2.8 Toelichting op de baten	30
2.9 Toelichting op de lasten	31
2.10 Ondertekening	33
3. Overige gegevens	34
3.1 Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	34

1. BESTUURSVERSLAG

1.1 Algemeen

1.1.1 Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

De Stichting is in het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Den Haag ingeschreven onder nummer 27183084. De statutaire naam luidt Stichting AVS Proefdiervrij en zij is statutair gevestigd te Den Haag. De rechtsvorm is de vorm van een stichting.

1.1.2 Omschrijving van de doelstelling

De Stichting stelt zich ten doel de bevordering van eerbied voor het leven en voor levende individuen in het bijzonder, alsmede de bestrijding en uiteindelijk het geheel afschaffen van proeven op dieren en voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de meest ruime zin van het woord. Onder proeven wordt verstaan alle handelingen voor experimentele, medische, wetenschappelijke en commerciële doeleinden, tenzij het geheel van deze handelingen tot doel heeft, dan wel geacht kan worden tot doel te hebben, het belang van de betrokken individuen zelf. De Stichting streeft naar volledige afschaffing van alle proeven op dieren en vervanging van alle dierproeven door proefdiervrije testmethodes.

1.1.3 Juridische structuur

Proefdiervrij is een zelfstandig opererende stichting met twee steunstichtingen: de Anti-Vivisectie Stichting (AVS) en de Stichting Schoonheid zonder Wreedheid (SSZW).

De AVS is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Den Haag onder nummer 41150190 en is statutair ingeschreven te Den Haag. De SSZW is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Den Haag en onder nummer 41149773 en is statutair gevestigd te Den Haag.

1.1.4 Samenstelling bestuur en toezichthoudend orgaan per 31 december 2016

Algemeen directeur en enig bestuurslid:
Mevrouw M. Zuidgeest

Raad van Toezicht:

Mevrouw J. Lutteke, voorzitter portefeuille Personeel en Organisatie

Mevrouw H. Leenen, portefeuille Communicatie

De heer E. Hilders, portefeuille Financiën en Vermogensbeheer, vice-voorzitter

De heer C.M. Riechelmann, adviseur

De heer B. Sangster, adviseur Wetenschap

1.1.5 Statutenwijzigingen

Gedurende het verslagjaar 2016 zijn er geen statuten gewijzigd.

1.2 Activiteiten en financiële positie Proefdiervrij

1.2.1 Proefdiervrij en de proefdieren

Proefdiervrij zet zich in voor een wereld zonder proefdieren. Daar werken we met hart en ziel aan, want we weten dat die wereld binnen handbereik is. Eerder werden, mede dankzij ons werk, in Europa dierproeven voor cosmetica verboden. Maar in de wetenschap worden nog steeds heel veel proefdieren gebruikt. En tegelijk worden hier ook steeds meer innovatieve proefdiervrije onderzoekstechnieken ontwikkeld. Met elke nieuwe proefdiervrije methode blijft duizenden proefdieren een ellendig lot bespaard. Dus hoe sneller deze ontwikkeling gaat, hoe beter! Daarom richten we ons bij Proefdiervrij voor een belangrijk deel van ons werk juist op de wetenschap. Ook werken we hard aan bewustwording onder studenten, docenten, politici en natuurlijk het brede Nederlandse publiek. Al ons werk is erop gericht om proefdieren te helpen. Ook in 2016 behaalde Proefdiervrij hier weer mooie resultaten, samen met onze vele loyale donateurs en sympathisanten.

1.2.2 Wetenschap

Vorig jaar breidden we opnieuw onze steun aan proefdiervrije onderzoeksprojecten uit. Een van de veelbelovende nieuwe projecten is de Living Biobank van prof. Hans Clevers en dr. Robert Vries van het Hubrecht Instituut. Ook zetten we onze langlopende samenwerking met ZonMw voort, onder meer via het Meer Kennis met Minder Dieren-programma.

1.2.3 Onderwijs

In 2016 werkten we opnieuw samen met de Universiteit Utrecht om het gebruik van proefdieren voor onderwijsdoeleinden terug te dringen. Dat gebeurde via het succesvolle Dierdonorcodicil. Daarnaast gaven we op universiteiten door heel Nederland voorlichting over proefdiervrij onderzoek.

1.2.4 Politiek

2016 was in politiek opzicht een belangrijk jaar voor proefdiervrij onderzoek. Staatssecretaris Van Dam ontving het advies voor transitie naar proefdiervrij onderzoek van het Nationaal Comité dierproevenbeleid (NCad), waaraan ook Proefdiervrij een bijdrage heeft geleverd. Hiermee wordt concreet gemaakt welke stappen de Nederlandse overheid moet zetten om de ontwikkeling van proefdiervrije onderzoek te stimuleren.

1.2.5 Maatschappij

Proefdiervrij was in 2016 op veel verschillende fronten actief om informatie te geven over proefdiervrije onderzoek. We gebruikten daarvoor onze eigen communicatiekanalen, maar waren ook te vinden op verschillende evenementen en in de media.

1.2.6 Aantal proefdieren in 2015

In 2015 werden er 479.580 proefdieren in Nederland gebruikt. Dit is het meest recente cijfer van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), die hier elk jaar een rapport over uitbrengt. Dit is een enorm hoog aantal, maar toch was er een lichte daling te zien nadat het aantal proefdieren jarenlang min of meer stabiel was gebleven. Het gaat om allerlei soorten dieren: van apen, muizen en ratten tot honden, katten en paarden. Daarnaast was er ook een lichte daling te zien in het zgn. fokoverschot. Dit zijn dieren die wel zijn gefokt voor dierproeven, maar die om allerlei redenen uiteindelijk niet voor onderzoek gebruikt worden. Het aantal dieren in deze categorie die in 2015 werden gedood bedroeg 406.175.

1.2.7 Impact

Proefdiervrij streeft naar een maximale impact van haar werk. Onder impact verstaan wij: het verbinden van mensen om daarmee een bijdrage te leveren aan het welzijn van mens en dier. Die verbinding gebeurt op veel verschillende gebieden, waar mogelijk koppelen we maatschappij, wetenschap, politiek en bedrijfsleven.

1.2.8 Onze visie

Proefdiervrij gelooft dat door de ontwikkeling van innovatieve onderzoekstechnieken proefdieren op een dag niet meer nodig zullen zijn.

1.2.9 Onze missie

Proefdiervrij ziet zich als de motor achter de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek. Om ons doel te bereiken zien wij samenwerking als de sleutel tot succes. Door middel van het bundelen van krachten met partners uit de wetenschap, politiek, bedrijfswereld en maatschappij, bouwen we samen aan een proefdiervrije toekomst. Wij vinden het belangrijk om gezamenlijk over proefdiervrije oplossingen na te denken en willen wetenschappers, ondernemers en de overheid helpen bij de ontwikkeling van innovatief onderzoek zonder het gebruik van dieren. Ook willen wij een breed maatschappelijk draagvlak creëren om proefdiervrij onderzoek te stimuleren.

Marja Zuidgeest, directeur Proefdiervrij:

“De resultaten van 2016 stemmen mij hoopvol dat we ons doel gaan bereiken. Je merkt een begin van een kanteling bij wetenschappers en beleidsmakers.”

1.2.10 Proefdiervrij en de wetenschap

Proefdiervrij ziet de wetenschap als een cruciale partner om het aantal proefdieren terug te dringen en uiteindelijk tot nul terug te brengen. Voor nationaal en internationaal wetenschappelijk onderzoek worden nu nog veel proefdieren ingezet. Ons beleid is erop gericht om proefdiervrij onderzoek te stimuleren. Wij ondersteunen wetenschappers die innovatieve onderzoeksmethoden ontwikkelen waar geen proefdier meer aan te pas komt. Die aanpak werpt zijn vruchten af. Er komen steeds meer proefdiervrije onderzoeksgroepen, de ontwikkeling van dit soort research gaat hard. In 2016 konden we samen met wetenschappers weer belangrijke stappen zetten.

1.2.11 Fonds Proefdiervrij Onderzoek

De ontwikkeling van proefdiervrije onderzoeksmethoden is niet kosteloos. Onderzoekers zijn steeds op zoek naar subsidies en andere financiële ondersteuning om hun projecten verder te brengen. Daarom heeft Proefdiervrij het Fonds Proefdiervrij Onderzoek opgezet. Dit Fonds is bedoeld om de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek te stimuleren en te ondersteunen en wordt gevuld met subsidies en donaties. Onderzoekers die zich bezighouden met proefdiervrij onderzoek, kunnen een aanvraag voor ondersteuning doen. Alleen de meest veelbelovende en vernieuwende projecten komen in aanmerking. De beoordeling gebeurt in samenwerking met experts van ZonMw.

Ons beleid is om onze steun te spreiden over verschillende types onderzoek, omdat we op die manier de meeste proefdiervrije impact kunnen hebben. Proefdiervrij steunt zowel fundamenteel als toegepast onderzoek. Ook op het gebied van veiligheidstesten (testen van chemische stoffen) en onderwijs lopen verschillende projecten. Sinds 2016 spreiden we ook de onderzoekssectoren waarin we actief zijn. Eerder richtten we ons voornamelijk op kankeronderzoek, nu zetten we de beschikbare fondsen breder in. Een nieuw project concentreert zich bijvoorbeeld op hiv-onderzoek. Ook hier geldt dat Proefdiervrij door spreiding meer wetenschappers kan bereiken en dus breder kan laten zien dat proefdiervrij onderzoek een reëel alternatief is.

1.2.12 Samenwerking met ZonMw in het kader van het Fonds proefdiervrij onderzoek

Ook in 2016 werkte Proefdiervrij nauw samen met ZonMw. Deze samenwerking bestaat al sinds 2000. Naast expertise, biedt Proefdiervrij ook financiële ondersteuning. Voor het programma Meer Kennis met Minder Dieren (MKMD - 2015-2017) heeft Proefdiervrij een toezegging van €1.800.000 gedaan. Dit geld wordt besteed aan projecten gericht op de vervanging van dierproeven.

Op 30 juni opende ZonMw binnen het MKMD-programma de module “Maatschappelijke Partners – Proefdiervrije innovaties & Humane ziekten”. In 2015 werd er al een pilot met de Hartstichting gedraaid, maar nu ging de module officieel van start. Elk goedgekeurd project wordt door zowel ZonMw als Stichting Proefdiervrij gefinancierd. Het doel van de module is om maatschappelijke

organisaties te betrekken bij proefdiervrije innovaties die beter zijn voor mens én dier. ZonMw en Proefdiervrij gaan een partnerschap aan met maatschappelijke organisaties om onderzoek naar een vervanging van dierproeven te realiseren. Deze partners kunnen dan projecten mede-financieren, maar ze kunnen ook gezamenlijk optrekken in de communicatie over proefdiervrij onderzoek.

1.2.13 Nieuwe wetenschappelijke partners

Eind 2015 had Proefdiervrij negen wetenschappelijke partners: onderzoeksgroepen waar we mee samenwerken in de ontwikkeling van proefdiervrije researchmethoden. Ons doel voor 2016, om dit aantal uit te breiden naar veertien, hebben we ruimschoots behaald. We gingen partnerschappen aan met zes nieuwe onderzoeksgroepen.

Ons beleid is om het aantal wetenschappelijke partners gestaag uit te breiden, om zo op een steeds breder wetenschappelijk terrein actief te zijn. Zo zorgen we er niet alleen voor dat de betrokken proefdiervrije onderzoeksprojecten verder ontwikkeld kunnen worden, maar ook dat steeds meer wetenschappers in aanraking komen met de voordelen van proefdiervrij onderzoek. Het partnerschap kan inhouden dat een groep uit ons Fonds Proefdiervrij Onderzoek subsidie ontvangt, maar kan ook bestaan uit het delen van expertise.

1.2.14 Partnerschappen met bedrijven

Naast onze contacten met wetenschappers, willen we ook partnerschappen aangaan met (medische) bedrijven die zich toelagen op Proefdiervrij onderzoek. Ons doel voor 2016, om drie à vier nieuwe bedrijfssamenwerkingen aan te gaan, hebben we niet gehaald. Via het ZonMw-programma MKMD hebben we wel een aantal mogelijke opties voor 2017.

1.2.15 Crowdfunding

Voor een aantal proefdiervrije onderzoeksprojecten hebben we in 2016 fondsen geworven via crowdfunding, een nieuwe methode voor ons (zie ook hoofdstuk 5). Op 24 april 2016 lanceerden we een crowdfunding platform, waar steeds een nieuw project werd gepresenteerd. Een aantal van de projecten die op deze manier voor het voetlicht werden geplaatst, beschrijven we hieronder.

1.2.16 Gezondere baby's zonder dierproeven

Het onderzoek van prof. Aldert Piersma richt zich op het testen van de effecten van chemische stoffen voor ongeboren baby's. Hiervoor combineert hij twee onderzoeksgebieden die tot nu toe los van elkaar stonden: de biologie en de toxicologie. Biologen weten veel over de ontwikkeling van het menselijk embryo. Toxicologen weten veel over de effecten van chemische stoffen waarmee wij dagelijks te maken hebben. Prof. Piersma bouwt een computerprogramma waarin deze kennis samenkomt. Daarmee kan de ontwikkeling van ongeboren baby's beter worden beschermd en kunnen vele proefdieren vervangen worden.

[quote]

Prof. Aldert Piersma, hoogleraar reproductie- en ontwikkelingstoxicologie aan de Universiteit Utrecht: *"In de maatschappij ontstaat steeds meer druk om ervoor te zorgen dat er minder proefdieren worden gebruikt. Onderzoekers zoals wij bij het RIVM maken die vervanging mogelijk. De tijd is rijp voor proefdiervrij onderzoek, waar ik me voor de volle honderd procent voor inzet!"*

1.2.17 Tumoren tegen tumoren

Het onderzoeksmodel van prof. Hoeijmakers van het Erasmus MC is gericht op onderzoek naar medicijnen en therapieën tegen kanker. Het model is gebaseerd op tumormateriaal dat afkomstig is van patiënten. Het onderzoeksteam heeft een speciale techniek ontwikkeld om het tumorweefsel in flinterdunne plakjes te snijden. Deze plakjes functioneren precies zoals de tumor in het lichaam functioneert. Op elk van deze plakjes kan onderzoek gedaan worden naar de effecten van medicijnen. Terwijl tot nu toe voor dit soort onderzoek proefdieren werden ingezet, is dit nieuwe onderzoeksmodel volledig proefdiervrij.

1.2.18 Beter hartonderzoek zonder proefdieren

Het innovatieve proefdiervrije hartonderzoek van prof. Robert Passier (LUMC) steunen wij al langer. Hij doet onderzoek naar de bijwerkingen van kankermedicijnen op het hart door gebruik te maken van een onderzoeksmodel dat gebaseerd is op menselijke hartspiercellen. De kloppende hartspiercellen die hij ontwikkelt geven niet alleen betere resultaten voor de mens, maar zorgen er ook voor dat proefdieren overbodig zijn.

1.2.19 Living Biobank

Prof. Hans Clevers en dr. Robert Vries (Hubrecht Instituut) ontwikkelen samen met hun team een bijzondere onderzoeksmethode. Organoids zijn miniatuur organen, bestaand uit menselijk weefsel, die de persoonlijke eigenschappen van een persoon bevatten. Al deze organoids worden opgeslagen in een soort bibliotheek; de Living Biobank. Door middel van deze bibliotheek kunnen onderzoekers vanuit de hele wereld toegang krijgen tot heel veel verschillende soorten weefsel dat gebruikt kan worden voor verschillende typen onderzoek.

1.2.20 Proefdiervrij bloedvatonderzoek

Met de ontwikkeling van het proefdiervrije bloedvatmodel van Stephan Huveneers (Sanguin Research) worden de functies en de omgeving van een menselijk bloedvat nagebootst. Zo kunnen de werking van bloedvaten en ook de veroudering ervan worden bestudeerd. Op deze manier hoeven geen dieren meer gebruikt te worden. Daarnaast zal het model ook heldere resultaten bieden, waardoor patiënten beter geholpen kunnen worden.

[Quote]

Henk Smid, directeur van ZonMw:

“Over proefdiervrij onderzoek in de toekomst zijn wij heel erg optimistisch. Wij zien een enorme verandering, een veel grotere verandering in de toekomst dan die we in de afgelopen jaren hebben gehad. Dat komt door de vooruitgang in de wetenschap aan de ene kant en aan de andere kant doordat we als samenleving steeds kritischer staan tegenover het fenomeen dierproeven.”

1.2.21 Proefdiervrij en het onderwijs

Studenten zijn een belangrijke doelgroep voor Proefdiervrij. En dan hebben we het vooral over universiteiten met opleidingen waar proefdieren worden gebruikt. Onze inzet is tweeledig: we stimuleren het gebruik van proefdiervrije methoden in de lessen. Daarnaast geven we voorlichting aan de studenten en docenten over de ontwikkelingen in proefdiervrij onderzoek. Ook in 2016 boekten we daarbij weer mooie resultaten.

1.2.22 Proefdiervrij colleges

Proefdiervrij verzorgt elk jaar speciale colleges voor studenten die (misschien) met proefdieren gaan werken. Het college, dat ongeveer anderhalf uur duurt, wordt gegeven aan universiteiten in heel Nederland als onderdeel van de cursus Proefdierkunde.

Voordat een onderzoeker met proefdieren mag werken, moet hij of zij de cursus Proefdierkunde met succes hebben doorlopen. De cursus behandelt de Wet op de Dierproeven en de Europese regelgeving, maar ook de vervanging van dierproeven en ethische afwegingen komen aan de orde.

Proefdiervrij brengt een kritisch geluid in en stelt vragen bij het gebruik van proefdieren. Natuurlijk vertellen wij ook welke argumenten er zijn om met alternatieven voor dierproeven aan de gang te gaan. Met onze colleges willen we studenten aan het denken zetten en hen laten zien dat er tegenwoordig reële andere mogelijkheden zijn.

In 2016 verzorgden we 35 colleges als onderdeel van de cursus Proefdierkunde. Daarnaast hielden we ook vier losstaande presentaties op hogescholen.

Om te zien hoe de studenten de colleges waarderen, hebben we van 2015 tot juni 2016 enquêtes gehouden. 64% van de studenten gaf na afloop van het college aan dat zij anders over Proefdiervrij zijn gaan denken. Ze staan positiever tegenover onze doelstelling en manier van werken. Daarnaast realiseren ze zich dat we geen actievoerders zijn, maar samen met hén proefdieren willen vervangen.

Bovendien zei maar liefst 76% aan het denken te zijn gezet over de noodzaak om proefdieren te gebruiken.

[quote]

Debby Weijers van Proefdiervrij:

“Ik geef colleges aan studenten en jonge onderzoekers. Met deze colleges wil ik studenten en onderzoekers bewust maken van de ethische dilemma’s rond dierproeven en ze kennis laten maken met een proefdiervrije manier van denken. Daarvoor reis ik heel Nederland af, want deze cursus wordt op bijna alle universiteiten in Nederland aangeboden.”

1.2.23 Dierdonorcodicil

Het Dierdonorcodicil is een langlopend project van Proefdiervrij en de Universiteit Utrecht. In 2011 startten we met dit initiatief, dat is bedoeld om proefdieren in het onderwijs van de faculteit diergeneeskunde te vervangen. Diereigenaren doneren hun overleden dieren aan de universiteit. Hierdoor hoeven er veel minder proefdieren te worden gebruikt om de studenten bepaalde vaardigheden te leren. Samen streven we ernaar om op termijn de proefdieren in het universitair onderwijs helemaal af te schaffen.

Ook dierenklinieken doen mee, zij zorgen dat de overleden dieren naar de universiteit vervoerd kunnen worden. In eerste instantie waren dit vooral klinieken in de regio Utrecht, sinds enkele jaren doen ook steeds meer dierenartsen buiten deze regio mee. We zijn er trots op dat steeds meer klinieken zich aanmelden. Eind 2016 waren er in totaal 64 dierenklinieken in de regio Utrecht (13 nieuwe aanmeldingen in 2016) aangesloten en 35 in de regio Oost-Nederland (2 nieuwe aanmeldingen in 2016). Vorig jaar doneerden mensen 214 huisdieren via het Dierdonorcodicil, een cijfer dat wel wat lager lag dan het streefaantal van 300.

Het bereik van het project is hoog, want de Universiteit Utrecht heeft ook met andere universiteiten en opleidingen contact over het vervangen van onderwijs-proefdieren.

Het Dierdonorcodicil kreeg vorig jaar bovendien een positieve beoordeling van het Nationaal Comité dierproevenbeleid (NCad). In het voortgangsrapport voor staatssecretaris Van Dam (zie hoofdstuk 4) noemde het NCad het dierdonorcodicil expliciet als alternatief voor dierproeven in het onderwijs.

Quote

Alice Dijkslag: “ik vond het een heel mooi idee dat zij dierenartsen in opleiding zou kunnen helpen de beste te worden, in plaats van haar te cremen en te veranderen in as.”

1.2.24 Proefdiervrij en de politiek

De politiek speelt een belangrijke rol in de overgang van wetenschappelijk onderzoek mét proefdieren naar wetenschappelijk onderzoek zónder proefdieren. De overheid heeft immers krachtige financiële en wettelijke instrumenten in handen om proefdiervrij onderzoek aan Nederlandse universiteiten en instituten te stimuleren. Daarom onderhield Proefdiervrij ook in 2016 haar contacten met de politiek. We deelden onze expertise met relevante politici en overheidsorganisaties en we brachten de voordelen van proefdiervrij onderzoek ruim onder de aandacht.

1.2.25 Afbouw van dierproeven

In december 2016 ontving staatssecretaris Van Dam (Economische Zaken) het advies voor een afbouwschema dierproeven van het Nationaal Comité dierproevenbeleid (NCad). Proefdiervrij had een eigen inbreng in dit advies, want NCad heeft ons om onze visie en expertise gevraagd.

Zo heeft Proefdiervrij inhoudelijk advies gegeven over proefdiervrije methodes. Ook waren wij aanwezig bij een bijeenkomst waarin we de mening van onze achterban over de vervanging van dierproeven naar voren brachten.

Staatssecretaris Van Dam heeft al eerder de ambitie geuit dat Nederland in 2025 wereldleider op het gebied van proefdiervrije innovaties moet zijn. Dit juichen we natuurlijk van harte toe. Maar proefdiervrij-wereldleider worden gaat niet vanzelf. Het advies van NCad, “Transitie naar

proefdiervrij onderzoek”, bevat dan ook een aantal belangrijke aanbevelingen. Daarbij gaat het om zaken waar wij ons als Proefdiervrij al heel lang hard voor maken:

- De overheid moet de regie nemen om de ambitie Nederland in 2025 wereldleider op het gebied van proefdiervrije innovaties te realiseren.
- Dierproeven voor veiligheidstesten, die op dit moment nog wettelijk verplicht zijn, worden vóór 2025 uit gefaseerd.

1.2.26 Tweede Kamer steunt ambitie proefdiervrije innovaties

Eerder dat jaar vond het Algemeen Overleg Dierproeven plaats in de Tweede Kamer. Op dit jaarlijkse overleg bespreken Tweede Kamerleden de voortgang op dit dossier met verantwoordelijk staatssecretaris Van Dam. De Kamerleden steunden unaniem de ambitie van de regering om Nederland wereldleider op het gebied van proefdiervrije innovaties te laten zijn. In onze contacten met politici brengen we het belang van proefdiervrij onderzoek voor de wetenschap en de medische zorg al langer onder hun aandacht. Dat de Kamer nu unaniem de ambitie op dit vlak steunt, zien we dan ook als een overwinning.

1.2.27 Afbouw testen op apen

Ook een motie voor afbouw van het testen op apen werd aangenomen. Tjeerd Van Dekken (PvdA) en Rudmer Heerema (VVD) vroegen de regering in hun motie om door een onafhankelijke commissie te laten onderzoeken hoe er zo snel mogelijk gekomen kan worden tot een afbouw van het testen op apen. Ook een motie van Jasper van Dijk (SP) werd aangenomen. Hierin wordt de regering verzocht de mogelijkheden te onderzoeken voor proefdiervrije methoden als vervanging voor proeven op apen. Proefdiervrij is hier blij mee. De Tweede Kamer erkent met deze moties de zienswijze van Proefdiervrij. Wij ijveren immers al vijftien jaar voor de beëindiging van proeven op apen.

[Quote]

Staatssecretaris Van Dam (Economische Zaken):

“Het is heel lang heel gewoon geweest om met dieren te experimenteren. Om kennis op te doen en verder te komen. Maar inmiddels zetten we steeds meer vraagtekens bij dierproeven en kijken we steeds vaker naar innovatieve technieken die bijvoorbeeld onze gezondheid kunnen verbeteren.”

1.2.28 Proefdiervrij en de Nederlandse samenleving

Ook in 2016 lieten veel mensen ons weten dat ze het werk van Proefdiervrij steunen en dat ze vinden dat onderzoek op proefdieren afgeschaft moet worden. Steeds meer mensen hebben hun twijfels bij de noodzaak en de ethiek om dieren te gebruiken voor het testen van medicijnen en chemische stoffen. Dat is mede het gevolg van de inspanningen van Proefdiervrij. Vorig jaar, en ook in eerdere jaren, hebben we ingezet op bewustmaking van het Nederlandse publiek. Via onze eigen communicatiekanalen en op allerlei andere manieren hebben we voorlichting gegeven over de voordelen en mogelijkheden van proefdiervrij onderzoek voor dier én mens.

1.2.29 Weekend van de Wetenschap

Op 1 en 2 oktober werd het landelijke Weekend van de Wetenschap gehouden. Hier konden geïnteresseerden op bezoek bij instituten, universiteiten, bedrijven, instellingen en musea om live de wetenschap te beleven.

Ook de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht opende haar deuren. Dankzij de goede relatie die Proefdiervrij met de Faculteit heeft, konden wij aanwezig zijn op de informatiemarkt. Hier gaven we informatie over het Dierdonorcodicil, een project dat we samen met de Universiteit Utrecht hebben opgezet. (zie ook hoofdstuk 3) Dit project zorgt ervoor dat er minder proefdieren in het onderwijs gebruikt hoeven worden.

1.2.30 Organoids bij museumnacht Amsterdam

De Museumnacht in Amsterdam is elk jaar een evenement dat duizenden bezoekers trekt. In 2016 openden meer dan vijftig musea tot diep in de nacht hun deuren. Het thema dit jaar was 'Fake it till you make it', een thema dat wij creatief hebben opgepakt. Proefdiervrij was, samen met een onderzoeker van het Hubrecht Instituut, aanwezig in het NEMO Science Museum om een heel bijzondere proefdiervrije onderzoeksmethode te presenteren: organoids. Dit zijn miniatuur organen die opgebouwd zijn uit menselijk weefsel. Deze organoids leveren niet alleen directere informatie dan dierproeven, maar zorgen er ook voor dat proefdieren vervangen kunnen worden in wetenschappelijk onderzoek.

1.2.31 Proefdiervrij in de media

In juni bracht RTL Nieuws een nieuwsitem over 'organs on chips'. Proefdiervrij werd als expert door het nieuwsprogramma om commentaar gevraagd. Een organ-on-a-chip is een plastic chip, dat ongeveer de grootte heeft van een USB-geheugenstick. Op deze chip zitten humane cellen van een bepaald orgaan, bijvoorbeeld de long. Er worden zoveel mogelijk belangrijke omgevingsfactoren van de organen nagebootst: zo wordt bijvoorbeeld een bloedsomloop gesimuleerd en er is een luchtstroom om de ademhaling na te bootsen. Met behulp van deze chips kunnen de effecten van medicijnen getest worden, zonder dat daar een proefdier aan te pas komt.

1.2.32 Communicatie

Voor onze communicatie met donateurs en ook met het bredere Nederlandse publiek worden de online media steeds belangrijker. Zo kunnen we snel en actueel berichten over de laatste ontwikkelingen op het gebied van proefdiervrij onderzoek. Ook zijn de online media bij uitstek een goed instrument voor interactieve communicatie en het creëren van meer betrokkenheid. Daarom lanceerden we in 2016 een nieuwe website en breidden we het aantal social media waarop we actief zijn, uit.

1.2.33 Website

In 2016 hebben we onze website geheel vernieuwd. Niet alleen kreeg de website een ander uiterlijk, maar ook de inhoud hebben we aangepast. We informeren de bezoekers op een meer directe manier over het werk van Proefdiervrij. Met deze meer wervende benadering willen we de betrokkenheid bij proefdiervrij onderzoek vergroten. Op 12 december vond de officiële lancering van de nieuwe website plaats. Via de mail, onze nieuwsbrief en social media kregen we heel veel positieve reacties. Bezoekers vonden de website aantrekkelijk, overzichtelijk en makkelijk te navigeren. De laatste puntjes op de i van de nieuwe website werden begin 2017 gezet, zodat deze nu optimaal functioneert.

Els de Lange: *"Wat een mooie, leuke en informatieve nieuwe website! Van harte! En helemaal leuk om al die mensen achter de namen eens een keertje te zien."*

1.2.34 Social media

Ook vorig jaar speelden social media een grote rol in ons werk. Via online communicatie lukte het ons om steeds meer betrokkenheid te creëren. Dat leidde bovendien in veel gevallen tot een donatie. Een goed voorbeeld is ons online crowdfunding platform dat in 2016 werd gelanceerd (zie ook hieronder). Bij de introductie voerden we een speciale Facebook-campagne 'Wie redt Max?'. Met deze campagne vertelden we onze achterban niet alleen over het nieuwe platform, maar vroegen we ook om te doneren voor een van de crowdfunding-projecten.

Facebook bleef daarmee in 2016 een van onze belangrijke kanalen, net als Twitter. Op Facebook hadden we aan het eind van het jaar 63.575 volgers, op Twitter hadden we 6.405 volgers. Dit zijn aantallen die in vergelijking met het voorgaande jaar opnieuw groeiden.

Vorig jaar startten we bovendien met een account op Instagram. Het doel hiervan is om mensen een kijkje achter de schermen bij Proefdiervrij te geven. In één jaar tijd lukte het ons om een Instagram community van 500 volgers op te bouwen. In 2017 werken we aan een verdere groei en breiden het aantal online-kanalen bovendien uit met een bedrijfspagina op LinkedIn. Dit is niet alleen een extra kanaal om onze achterban te bereiken, het is ook een middel om de professionaliteit en bedrijfsidentiteit van Proefdiervrij te presenteren.

1.2.35 Webwinkel

Ook de webwinkel is een middel om de betrokkenheid van mensen bij Proefdiervrij te vergroten. In het ontwerp van de nieuwe website heeft de webwinkel daarom een prominente plaats gekregen. In eerste instantie bleek de gebruiksvriendelijkheid hier echter bij achter te blijven. Daarom is de presentatie van de webwinkel op onze site begin 2017 aangepast.

De webwinkel is bijzonder, omdat alle producten die hier worden aangeboden zijn gemaakt door vrijwilligers. Het aanbod omvat onder meer geurzakjes, knuffeluiltjes, olifantenpotloden, houten sleutelhangers, armbanden met opschrift en dierentekeningen. Een oproep op Facebook die we eind 2015 deden, leverde tal van enthousiaste reacties op van potentiële creatieve vrijwilligers. De opbrengst van de producten komt geheel ten goede aan de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek.

[quote]

Esther Groen, maakt armbandjes voor de Proefdiervrij-webshop:

“Wat ik vooral zo leuk vind is dat ik een goed doel, dat mij na aan het hart ligt, op zo’n leuke en persoonlijke manier kan steunen. Wat ik doneer is mijn creativiteit en mijn tijd. Maar in die tijd beoefen ik mijn favoriete hobby.”

1.2.36 Digitale nieuwsbrief

In 2016 werd de frequentie van de digitale nieuwsbrief verhoogd. In de eerste helft van het jaar werd deze nog, net als eerder, één keer per maand verzonden. In het laatste kwartaal van dat jaar verstuurden we twee keer per maand een informatieve nieuwsbrief aan donateurs die geven via een doorlopende machtiging. Andere groepen donateurs kregen dat kwartaal twee nieuwsbrieven. In totaal ontvingen in 2016 52.401 mensen onze nieuwsbrief.

1.2.37 Magazine

Het Proefdiervrij Magazine blijft een belangrijk middel om meer diepgravende informatie te geven over de proefdiervrije projecten die wij ondersteunen. Het wordt vier keer per jaar verzonden naar onze achterban. Voor donateurs die daar prijs op stellen, bestaat de mogelijkheid het magazine digitaal te ontvangen. De totale oplage lag in 2016 rond 38.000 exemplaren.

1.2.38 Fondsenwerving

Voor het ontwikkelen van proefdiervrij onderzoek is uiteraard geld nodig. Daarom besteedt Proefdiervrij veel aandacht aan het werven van fondsen. Alleen op die manier kunnen wij vanuit ons Fonds Proefdiervrij Onderzoek projecten ondersteunen van onderzoekers die zich bezighouden met veelbelovend wetenschappelijk onderzoek waarbij dierproeven vervangen worden door innovatieve humane modellen.

In 2016 stegen de inkomsten uit giftverzoeken tot bijna € 320.000, van ca. € 270.000 in het voorgaande jaar. Een mooi resultaat, waarmee we onze doelstelling ruimschoots haalden. Belangrijk is, dat deze donaties ook laten zien dat de steun voor ons werk en daarmee ook voor proefdiervrij onderzoek groeit.

1.2.39 Crowdfunding platform

Vorig jaar lanceerde Proefdiervrij op 24 april, Proefdierendag, een nieuw fondsenwervend instrument: het crowdfunding platform. Hier presenteren we regelmatig een nieuw project voor proefdiervrij onderzoek in ontwikkeling, waar we via social media aandacht voor vragen.

Omdat online doneren steeds populairder wordt, wil Proefdiervrij hier op inhaken met dit platform.

Ook is het platform bedoeld om meer betrokkenheid met proefdiervrij onderzoek te stimuleren.

Bezoekers kunnen een reactie achterlaten over het onderzoek waaraan ze doneren of over proefdiervrij onderzoek in het algemeen.

Daarnaast is er ook een ‘ik doneer niet’-button. Bezoekers kunnen ons hier laten weten waarom ze niet doneren aan een bepaald onderzoek, wat voor Proefdiervrij uiteraard ook interessant is om te weten.

Zo blijven we voortdurend in contact met de bezoekers, en kunnen we het platform steeds beter maken.

1.2.40 Acties van sympathisanten

Ook vorig jaar organiseerden verschillende mensen een fondsenwervende actie voor Proefdiervrij. Sonja Tepper liep in augustus de Nijmeegse Vierdaagse. Ze liet zich sponsoren voor de gelopen kilometers en haalde daarmee €1000 op voor Proefdiervrij. Het geld is bestemd voor de proefdiervrije onderzoeken 'Tumoren tegen tumoren' en het hartspiermodel.

Marieke Cohen bracht het project Tumoren tegen tumoren onder de aandacht van haar werkgever, Nationale Nederlanden. Deze onderneming organiseert jaarlijks het initiatief 'Wij en de Maatschappij'. Hierbij kunnen werknemers goede doelen en verenigingen voordragen voor een donatie. De actie van Marieke Cohen leverde €10.000 op voor het proefdiervrije onderzoeksmodel van prof. Jan Hoeijmakers.

[quote]

Sonja Tepper liep de Vierdaagse voor Proefdiervrij:

"Menigmaal dacht ik: dit hou ik niet vol, maar die pijn, die vermoeidheid, je lijf voelen veranderen door het vasthouden van zoveel vocht, dat is juist wat proefdieren allemaal ongewild door moeten maken. Met liefde heb ik gelopen voor een betere toekomst voor dieren, en mensen met kanker!"

1.2.41 Financiële positie

	2016	2015
	€	€
Vastgelegd op korte termijn		
Liquide middelen	388.256	447.845
Beleggingen	1.569.030	1.675.671
Vorderingen en overlopende activa	222.460	621.598
Liquiditeitssaldo	2.179.747	2.745.114
 Af: kortlopende schulden en overlopende passiva	 355.156	 220.598
	1.824.591	2.524.516
 Vastgelegd op lange termijn		
Materiële vaste activa	536.180	502.725
 Gefinancierd met beschikbare middelen	2.360.771	3.027.241

1.2.42 Resultaat

Samengevat zien de resultaten over 2016 en 2015 er als volgt uit:

	Realisatie'16 €	%	Realisatie'15 €	%
BATEN				
Baten eigen fondsenwerving	2.143.322	92,57%	2.476.336	95,01%
Resultaat Beleggingen	172.123	7,43%	130.103	4,99%
Totaal baten	2.315.446	100%	2.606.439	100%
LASTEN				
Beleid				
~ Fonds Proefdiervrije onderzoek	755.442	32,63%	680.016	26,09%
~ Overige modules	214.833	9,28%	206.017	7,90%
	970.275	41,90%	886.033	33,99%
Communicatie				
~ Publiekscommunicatie	939.546	40,58%	580.885	22,29%
~ Communicatie donateurs	254.466	10,99%	256.557	9,84%
	1.194.012	51,57%	837.442	32,13%
Werving baten				
Kosten eigen fondsenwerving	731.826	31,61%	411.962	15,81%
Kosten beleggingen	10.710	0,46%	9.682	0,37%
Beheer en administratie				
Kosten beheer en administratie	75.093	3,24%	70.993	2,72%
Totaal Lasten	2.981.915	128,78%	2.216.112	85,02%
Resultaat	-666.470		390.327	

1.2.43 Kengetallen

	<i>realisatie</i> <u>2016</u>	<i>begroot</i> <u>2016</u>	<i>realisatie</i> <u>2015</u>
<i>Bestedingspercentage baten</i>			
Totaal bestedingen doelstelling uitgedrukt in een percentage van de totale baten.	93,47%	77,05%	66,12%
<i>Doelbestedingspercentage lasten</i>			
Totaal bestedingen doelstelling uitgedrukt in een percentage van de totale lasten.	72,58%	76,97%	77,77%
<i>Percentage kosten fondsenwerving</i>			
Kosten van eigen fondsenwerving uitgedrukt in een percentage van baten eigen fondswerving.	34,14%	20,43%	16,64%
<i>Norm kostenbeheer en administratie</i>			
Kosten beheer en administratie uitgedrukt in een percentage van de totale lasten	2,52%	3,03%	3,20%

1.2.44 Beleid kosten en methoden van fondsenwerving

De proefdierenissue is een gevoelig maatschappelijk thema. Mensen denken dat een keuze voor proefdiervrij betekent dat je bescherming van de volksgezondheid een lagere prioriteit geeft. Daarnaast wil Proefdiervrij in al haar uitingen expliciet duidelijk maken dat zij haar doel op een open manier in dialoog wil bereiken. Dat heeft consequenties voor de fondsenwerving. Belangrijk is dat ook daar voldoende aandacht aan informatie verstrekking wordt besteed. Zodat mensen die ons veelal niet kennen een juist beeld hebben van de organisatie. Aangezien fondsenwerving steeds vaker in één op één communicatie vorm krijgt, is het des te belangrijker dat alle gesprekken –ook of juist de gesprekken die niet tot een donatie leiden- positief eindigen. Alle gesprekken leveren een bijdrage aan de voorlichtende taak van de stichting. Vandaar dat proefdiervrij 50% op het budget voorlichting verantwoord. Onder de kosten die volledig onder als Kosten eigen fondsenwerving worden verantwoord vallen: Bankkosten, kosten drukken combola's en notariskosten.

Het relatiesysteem wordt voor 50% ten laste van het fondsenwervingsbudget verantwoord.

De drukkosten ten behoeve van het Magazine komen voor 20% ten laste van het fondsenwervingsbudget.

Aan telefoondiensten, straatwerving en door-to-door is € 934.448 besteed. Deze kosten worden voor 50% verantwoord onder fondsenwerving en 50% onder voorlichting.

Het resterende bedrag is besteed aan giftverzoeken en fondsenwervend drukwerk.

1.2.45 Beleid met betrekking tot omvang en functie van reserves en fondsen

Voor dekking van risico's op korte termijn wordt een continuïteitsreserve aangehouden van 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Daaronder wordt verstaan kosten eigen medewerkers, huisvestingskosten, kantoor- en administratiekosten, bestuurskosten en kosten eigen fondsenwerving. Om schommelingen in de inkomsten uit nalatenschappen en beleggingen op te vangen, wordt een bestemmingsreserve van € 500.000 aangehouden.

Voor reserves die vastliggen in materiële vaste activa wordt een reserve financiering activa aangehouden. Deze reserve muteert met de investeringen, afschrijvingen en eventuele herwaarderingen van de materiële vaste activa.

De opbrengsten van de instandhoudingsreserve worden noodzakelijk geacht voor het realiseren van de doelstellingen op lange termijn. Hierbij dient te worden gedacht aan het instandhouden van financieren van onderzoek met proefdiervrijetechnieken.

Jaarlijks doet Proefdiervrij vier verzoeken voor giften met een specifieke bestemming. Deze worden verantwoord onder bestemmingsfondsen. Indien andere giften met een specifieke bestemming worden ontvangen worden zij eveneens hier verantwoord.

1.2.46 Beleggingsbeleid

Proefdiervrij belegt in aandelen en obligaties, waarbij de volgende uitgangspunten worden gehanteerd: verantwoord rendement en risico;

zeer strikt beleid ten aanzien van dierproeven: bedrijven die zelf dierproeven doen danwel in opdracht laten doen zijn uitgesloten, ook als deze proeven gebaseerd zijn op een wettelijke verplichting; geen dier-, milieu- of mensonvriendelijke fondsen.

Onder deze randvoorwaarden is het belegd vermogen ondergebracht bij Triodos Bank.

Om een nog betere spreiding van risico te bewerkstelligen is een kantoorpand aangekocht. Hiermee is € 650.000 belegd in vastgoed, een risicomijdende en goed renderende investering zoals in de afgelopen jaren is gebleken. Dit heeft tevens als voordeel dat geen geld meer hoeft worden uitgetrokken voor de huur van kantoorruimte.

1.2.4 Vrijwilligersbeleid

Met betrekking tot vrijwilligers tekent zich de afgelopen jaren een tendens af waardoor nieuwe eisen worden gesteld aan een organisatie zoals Proefdiervrij. Van oudsher had Proefdiervrij te maken met vrijwilligers die zich voor lange tijd conformeerden aan onze organisatie. Tegenwoordig kiezen vrijwilligers steeds vaker voor een specifieke activiteit waarbij zij zich inzetten voor wisselende Goede Doelen. Voor vrijwilligers in spe is het veel gemakkelijker geworden om zich via internet en Social Media te informeren over praktische manieren om een Goed Doel te steunen. Proefdiervrij telt nog steeds een tiental vrijwilligers dat met hart en ziel betrokken is bij de organisatie. Zij zijn van oudsher belangrijke en trouwe ambassadeurs van de Stichting. Proefdiervrij zal er dan ook alles aan doen om deze betrokken vrijwilligers optimaal te ondersteunen en te faciliteren. Tegelijk wordt ook gezocht naar nieuwe manieren om vrijwilligers op projectbasis te werven. Zo worden vrijwilligers in spe bijvoorbeeld uitgenodigd om eigen creaties te doneren voor onze webshop.

1.3 Informatie over directie en Raad van Toezicht (RvT)

1.3.1 Taak en werkwijze van directie en Raad van Toezicht

De directie bestaat uit een lid, die belast is met het bestuur van de stichting en het stichtingsbureau. De RvT heeft een toezichthoudende taak. Daarnaast heeft de RvT een belangrijke klankbordfunctie voor de directie en geeft derhalve gevraagd (en ongevraagd) adviezen.

1.3.2. Bezoldigings- en vergoedingenbeleid

De directeur wordt conform de richtlijn van de Goede Doelen Nederland bezoldigd
De RvT ontvangt als zodanig geen bezoldiging. Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van Proefdiervrij gemaakte kosten wordt op declaratiebasis verstrekt.

1.3.3 Wijze van benoemen en zittingsduur van directie en Raad van Toezicht

De benoeming van directieleden geschiedt door de RvT, voor onbepaalde tijd.
De leden van de RvT worden benoemd voor een periode van vier jaar.

1.3.4 Nevenfuncties directie en leden van de Raad van Toezicht

De leden van directie en Raad van toezicht hadden geen nevenfuncties.

1.4 Verslag toezichthoudend orgaan

De Raad van toezicht heeft in 2016 vier keer vergaderd, iedere keer in aanwezigheid van de directie. Onderwerpen die tijdens de vergaderingen aan de orde geweest zijn:

- goedkeuring van de jaarstukken 2015,
- personeelszaken
- evaluatie van RvT en directie
- voortgang uitvoering jaarplan en groeiplan 2015-2020
- inzet positief financieel resultaat 2015
- ontwikkelingen in het communicatiebeleid: inzet crowdfunding en contentmarketing
- Public Affairs: Nederland wereldleider proefdiervrije innovaties in 2025

Tussentijds is de RvT door de directie maandelijks geïnformeerd over de uitvoering van het jaarplan. Tenminste een keer per kwartaal kreeg de RvT een financiële rapportage met toelichting over afwijkingen van de begroting. Daarnaast hadden de leden van de RvT onderling contact over onderwerpen en stonden zij de directie gevraagd en ongevraagd bij.

Voor de Raad van toezicht geldt de volgende profielschets:

Staat volledig achter de doelstelling van Proefdiervrij;

Heeft een langdurige en brede ervaring in het aandachtgebied waarvoor persoon is aangetrokken;

Heeft actuele kennis van het aandachtgebied waarvoor persoon is aangetrokken;

Heeft een relevant en uitgebreid netwerk in haar/zijn aandachtsgebied;

Heeft ervaring met toezichthoudende of bestuurlijke functies.

De aandachtsgebieden zijn:

- communicatie, in brede zin
- personeel en organisatie;
- financieel administratief/accounting en vermogensbeheer;
- wetenschap en innovatie, waarvoor een adviseur is aangesteld

1.5 Risicoparaagraaf

Tot de voornaamste risico's die Proefdiervrij loopt, behoren de financiële risico's, de bedrijfsrisico's en reputatierisico's.

- Financiële risico's

De *inkomsten van Proefdiervrij* bestaan voornamelijk uit donaties en nalatenschappen. Economische ontwikkelingen en ontwikkelingen in de “geefmarkt” bepalen daarom in grote mate de hoogte van de inkomsten. Om te voorkomen dat Proefdiervrij haar doelstellingen niet haalt omdat de inkomsten tegenvallen, houdt Proefdiervrij een continuïteitsreserve aan. Deze bedroeg eind 2016 € 1.000.000,=. Hiermee is gegarandeerd dat tegenvallende inkomsten niet onmiddellijk invloed hebben op de uitvoering van het Groeiplan 2015-2020.

Voor een *goede besteding van de projectengelden* is Proefdiervrij een overeenkomst met ZonMw aangegaan. ZonMw heeft een volledig pakket procedures voor toekenning en voortgangscntrole van projecten waar Proefdiervrij gebruik van maakt.

In 2016 is een *functiescheiding* doorgevoerd in de financiële procedures en werken wij zo veel mogelijk volgens het vier ogen principe waarbij een medewerker betalingen en/of incasso online klaar zet en de directie autoriseert voor daadwerkelijke betaling en/of incasso.

- Bedrijfsrisico's

De omvang van het personeelsbestand van Proefdiervrij is niet groot. Om te voorkomen dat in geval van ziekte of vertrek van personeel problemen ontstaan met de uitvoering van het Groeiplan heeft Proefdiervrij een netwerk van externe deskundigen opgezet dat ingezet kan worden. Voor 2017 zal daar waar de functie zich ervoor leent verder gewerkt worden aan praktische werkinstructies en beschrijvingen. Bovendien zijn alle contactpersonen per medewerker centraal opgeslagen zodat hierop terug gevallen kan worden. De leden en adviseurs van de Raad van toezicht zijn bereid om gevraagd en ongevraagd advies te geven en –incidenteel- mee te werken aan de uitvoering van de activiteiten.

- Reputatierisico's

Het *issue proefdieren* is maatschappelijk een zeer gevoelig thema waarover de emoties hoog kunnen oplopen. Dit vergt van Proefdiervrij een voortdurend balanceren tussen de emotie dat je dieren niet voor proeven mag gebruiken en onze strategie om ontwikkeling naar een proefdiervrije wetenschap centraal te stellen.

Sociale media kunnen een enorme positieve impact hebben voor Proefdiervrij, maar zij maken organisaties als Proefdiervrij kwetsbaar voor reputatieschade. Daarom is in 2016 een community manager aangesteld die volgt wat op social media gebeurt en daar onmiddellijk op inspeelt.

Proefdiervrij communiceert helder en open waar zij voor staat en wat haar strategie is.

Proefdiervrij heeft ook een *klachtenregeling*. De nadruk ligt erop om te voorkomen dat een uiting van ongenoegen uitmondt in een klacht. Alle inkomende communicatie wordt snel, eerlijk en donateur-gericht afgehandeld. Uit het feit dat jaarlijks nauwelijks klachten worden ontvangen, kan men concluderen dat Proefdiervrij erin slaagt haar belanghebbenden correct te behandelen.

In 2016 is tevens initiatief genomen om een draaiboek voor *crisis-communicatie* op te zetten. Dit zal in 2017 worden geëffectueerd.

1.6 Toekomstparagraaf

Proefdiervrij heeft als doel gesteld dat in 2020 proefdiervrij onderzoek de norm is. Om dit te bereiken heeft Proefdiervrij de volgende drieslag qua strategie uitgewerkt:

Strategie Wetenschap en innovatie

Onze boodschap naar de wetenschappelijke gemeenschap is dat wetenschap zonder proefdieren de norm is geworden in 2020. In 2020 heeft Proefdiervrij een community tot stand gebracht waarin alle geledingen met elkaar samenwerken aan verdere realisering van een wetenschap zonder proefdieren. Wij bouwen van twee kanten aan onze doelen voor 2020, vanuit de wetenschap en vanuit de achterban. Wetenschappers/technologen gaan wij betrekken bij de concretisering van onze droom:

- Andere vraag stellen
- Modellen implementeren waarmee we het hele menselijk lichaam modelleren

Strategie Wetenschap en innovatie

Communicatie met publiek/betrokken achterban ondersteunt ons streven dat in 2020 proefdiervrij onderzoek de norm is. Tot 2020 werken wij aan een maatschappelijke én wetenschappelijke beweging naar een wetenschap zonder proefdieren. Met communicatie voeden wij de maatschappelijke druk op dierenwelzijn op een positieve wijze.

Wij blijven onze huidige achterban van de hoger opgeleide vrouw tussen 30 en 50 onderhouden. Daarnaast gaan we ook andere doelgroepen aanboren, bijvoorbeeld early adopters. De communicatie zal zich richten op de ‘menselijke’ kant van proefdiervrij onderzoek. Via de verschillende communicatiekanalen zal Proefdiervrij ‘de persoon’ achter proefdiervrij onderzoek op een platform zetten. De focus ligt op het overbrengen van passie, motivatie en dromen, van Proefdiervrij zowel als de wetenschappers, voor een betere wereld voor dier en mens. De inhoudelijke kant van onderzoek zal worden gecommuniceerd door de wetenschappers zelf via video. In de communicatie kanalen communiceren wij in lijn met de vastgestelde kernwaarden van Proefdiervrij:

- Omdenken (innovatief, vernieuwend, nieuwsgierig, onderzoekend)
- Oplossingsgericht: (resultaatgericht, effectief, kansen zien, flexibel)
- Optimistisch/ Energiek (doorzetten, stelling durven nemen)
- Verbinder/ verbinding (menselijk, betrouwbaar, transparant, toegewijd)

Fondsenwervingsplan

Het is belangrijk dat ook dat fondsenwerving vanuit de nieuwe strategie wordt benaderd. Het grootste aandachtspunt bij het beoordelen van nieuwe campagnes is; het verleggen van de strategie van push naar pull. Ook hier geldt dat we een beweging tot stand brengen. We creëren een beweging waar energie en optimisme in zit.

Wij blijven ons richten op de bestaande achterban: hoogopgeleide vrouwen tussen de 30 en 55 jaar oud. Voor de jaren 2015 tot en met 2020 gaat Proefdiervrij uit van een bescheiden groei van de eigen inkomsten. Wij zien onszelf vooral als gangmaker, verbinder, signaleerder. Meer een spin in het web dan het draaipunt waar het geld voor proefdiervrij onderzoek binnenkomt en dat het geld weer verdeelt. Dit leidt tot een bescheiden financieringsbehoefte die gedekt moet worden uit de eigen fondsenwerving. Proefdiervrij streeft naar de kanteling naar een crowdfunding platform, waarin Proefdiervrij niet meer noodzakelijkerwijs leidend is maar wetenschapper en donateur elkaar en Proefdiervrij rechtstreekser kunnen vinden.

1.7 Begroting 2017

De begroting voor 2017 is als volgt:

Begroting 2017	
BATEN	
	€
Eigen fondsenwerving	2.500.000
Resultaat Beleggingen	100.000
Totaal baten	2.600.000
LASTEN	
Besteed aan doelstelling	
BELEID	
~ Fonds proefdiervrij onderzoek	751.800
~ Overige modules	171.080
	922.880
COMMUNICATIE	
~ Publiekscommunicatie	792.880
~ Communicatie donateurs	301.800
	1.094.680
Totaal besteed aan doelstelling	2.017.560
Werving baten	
Kosten eigen fondswerving	510.720
Kosten beleggingen	10.000
	520.720
Beheer en administratie	
Kosten beheer en administratie	80.720
Totaal Lasten	2.619.000
Resultaat	-19.000

2. Jaarrekening 2016

2.1 Balans per 31 december 2016 (na resultaatbestemming)

<u>Vaste activa</u>		2016	2015
		€	€
Materiële vaste activa	2.7.1	536.180	502.725
<u>Vlottende activa</u>			
Beleggingen	2.7.2	1.569.030	1.675.671
Vorderingen en activa	2.7.3	222.460	621.598
Liquide middelen	2.7.4	388.256	447.845
TOTAAL ACTIVA		2.715.927	3.247.839
PASSIVA			
Reserves en fondsen			
Reserves	2.7.5		
Continuïteitsreserve		1.000.000	1.000.000
Bestemmingsreserve		500.000	500.000
Reserve financiering activa		536.180	502.725
Instandhoudingsreserve		287.323	963.420
		2.323.503	2.966.145
Fondsen	2.7.5		
Bestemmingsfondsen		37.268	61.096
		2.360.771	3.027.241
Kortlopende schulden			
Overige schulden en nog te betalen	2.7.6	355.156	220.598
TOTAAL PASSIVA		2.715.927	3.247.839

2.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2016

		Realisatie'16	Begroting'16	Realisatie'15
		€	€	€
<u>BATEN</u>				
Eigen fondsenwerving	2.8.1	2.143.322	2.490.000	2.476.336
Resultaat Beleggingen	2.8.2	172.123	100.000	130.103
Totaal baten		2.315.446	2.590.000	2.606.439

LASTEN

Besteed aan doelstelling

BELEID

~ Fonds Proefdiervrij onderzoek	2.4	755.442	761.260	680.016
~ Overige Modules	2.4	214.833	319.270	206.017
		970.275	1.080.530	886.033

COMMUNICATIE

~ Publiekscommunicatie	2.4	939.546	618.590	580.885
~ Communicatie Donateurs	2.4	254.466	296.600	256.557
		1.194.012	915.190	837.442

Totaal besteed aan de doelstelling		2.164.286	1.995.720	1.723.475
---	--	------------------	------------------	------------------

Werving baten

Kosten eigen fondswerving	2.4	731.826	508.640	411.962
Kosten beleggingen	2.4	10.710	10.000	9.682

Beheer en administratie

Kosten beheer en administratie	2.4	75.093	78.640	70.993
--------------------------------	-----	--------	--------	--------

Totaal Lasten		2.981.915	2.593.000	2.216.112
----------------------	--	------------------	------------------	------------------

Resultaat		-666.470	-3.000	390.327
------------------	--	-----------------	---------------	----------------

2.3 Resultaatbestemming

Reserve financiering activa	33.455	-45.648
Instandhoudingsreserve	-676.097	569.940
Bestemmingsfondsen	-23.828	-133.965
	-666.470	390.327

Toelichting negatief resultaat: In februari 2016 heeft de RvT besloten het positief resultaat 2015 ad € 390.000,- in te zetten voor activiteiten 2016. Inkomsten uit nalatenschappen en donaties liepen achter.

2.4 Lasenverdeelstaat 2016

		BELEID		COMMUNICATIE		Werving Baten	Beleg- gingen	Beheer en administratie	Totaal 2016	Begroot 2016	Realisatie 2015
		Fonds PDV onderzoek	Overige modules	Publieks Comm.	Comm. Donateurs						
		€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Uitbesteed werk	2.8.1	0	80.348	776.748	112.903	675.200	10.710	0	1.655.909	1.240.000	1.010.479
Bijdragen aan derden	2.8.2	599.722	0	0	0		0	0	599.722	600.000	537.133
Personeelskosten	2.8.3	125.417	108.315	131.118	114.015	45.606	0	45.606	570.077	578.000	508.035
Huisvestingskosten	2.8.4	11.428	9.869	11.947	10.389	4.156	0	4.156	51.945	65.000	60.249
Kantoorkosten	2.8.5	18.875	16.301	19.733	17.159	6.864	0	6.864	85.796	90.000	81.180
Algemene kosten	2.8.6	0	0	0	0	0	0	18.467	18.467	20.000	19.036
Totaal lasten		755.442	214.833	939.546	254.466	731.826	10.710	75.093	2.981.915	2.593.000	2.216.112
Gemiddeld aantal fte's 2016		1,89	1,61	1,98	1,70	0,76	0	0,66	8,6		
Gemiddeld aantal fte's 2015		1,89	1,61	1,98	1,70	0,76	0	0,66			8,6
Doelbestedingspercentage van de baten:											
Bestedingen aan doelstellingen/totale baten									93,47%	77,05%	66,12%
Doelbestedingspercentage van de lasten:											
Bestedingen aan doelstellingen/totale lasten									72,58%	76,97%	77,77%
Fondsenwervingspercentage:											
Kosten eigen fondsenwerving/baten eigen fondsenwerving									34,14%	20,43%	16,64%
Norm kostenbeheer en administratie:											
Kosten beheer en administratie/totale lasten									2,52%	3,03%	3,20%

2.5 Kasstroomoverzicht

	2016	2015
Kasstroom uit activiteiten	€	€
Totaal Baten	2.315.446	2.606.439
Totaal Lasten	2.981.915	2.216.112
Exploitatieresultaat	-666.470	390.327
Afschrijvingen	45.654	45.648
Cash-flow	-620.816	435.975
<i>Mutaties in:</i>		
Vorderingen en activa	399.138	-351.705
Kortlopende schulden	134.558	-220.093
	533.695	-571.798
Totaal kasstroom uit activiteiten	-87.121	-135.823
Kasstroom uit investeringen		
Investerings materiële vaste activa	-79.109	0
Investerings in beleggingen	106.641	226.924
Totaal kasstroom investeringen	27.532	226.924
Totaal kasstroom	-59.589	91.101
Beginsaldo Liquide middelen	447.845	356.744
Totaal Kasstroom	-59.589	91.101
Eindsaldo liquide middelen	388.256	447.845

2.6 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

2.6.1 Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld op basis Richtlijn 650 voor “Richtlijn Fondsenwervende instellingen” van de Raad voor de jaarverslaglegging. Doel van deze richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel waarvoor die fondsen bijeengebracht zijn. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

In de consolidatie zijn betrokken de Stichting AVS Proefdiervrij en de Anti-Vivisectie Stichting.

2.6.2 Algemene grondslagen van waardering

Bij het opstellen van de jaarrekening is de Richtlijn Fondswervende instellingen gevolgd.

Bij de Anti-Vivisectie Stichting vindt geen vermogensvorming plaats. Inkomsten worden direct overgeboekt naar AVS Proefdiervrij. Om die reden is de omvang van de AVS niet van materieel belang in verhouding tot AVS Proefdiervrij en wordt geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld.

2.6.3 Materiële vaste activa

Waardering van de materiële vaste activa vindt plaats tegen aanschafwaarde, verminderd met lineaire afschrijvingen welke zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

De afschrijvingspercentages zijn als volgt:

Pand	4%
Inrichting	20%
Inrichting kantoor	20%
Kantoormachines (hardware)	33%
Software	33%

2.6.4 Beleggingen

Aandelen en obligaties worden gewaardeerd tegen beurskoers. Gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten op ter beurze genoteerde aandelen worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Tot en met verslagjaar 2015 werden de obligaties gewaardeerd tegen nominale waarde omdat het beleid er op gericht was om de obligaties aan te houden tot einde looptijd. Omdat de praktijk anders uitpakte zijn de obligaties vanaf 2016 gewaardeerd tegen beurskoers.

2.6.5 Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding van de stichting. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader voor de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft het niet bestede deel van toegekende donaties en andere fondsen.

2.6.6 Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs; waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Subsidieverplichtingen zijn opgenomen op basis van een besluit ter zake, welke schriftelijk is kenbaar gemaakt aan de ontvanger van de subsidie.

2.6.7 Algemene grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

2.6.8 Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Nalatenschappen worden opgenomen in het verslagjaar waarin de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld, derhalve indien de betaling is aangekondigd. Voorschotten worden verantwoord in het boekjaar waarin zij worden ontvangen.

Giften in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

2.6.9 Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

2.6.10 Personeelsbeloning

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

2.6.11 Kostentoerekening

Elke medewerker behoort tot een kostendrager. De personeelskosten worden zo rechtstreeks toegerekend aan deze bestedingscategorieën. De huisvestingskosten en de kantoor- en algemene kosten worden toegerekend op basis van het aantal fulltime equivalenten.

De volgende kostensoorten worden als volgt nader verdeeld over de bestedingscategorieën:

Kostensoort	Toerekening
Raad van Toezicht	100% aan beheer en administratie
Directie	50% aan doelstellingen 25% aan fondsenwerving 25% aan beheer en administratie
Secretariaat	100% aan beheer en administratie
Financiële administratie	100% aan beheer en administratie
ICT	Naar rato, op basis van fte's aan de bestedingscategorieën
Huisvesting	Naar rato, op basis van fte's aan de bestedingscategorieën
Kantoor- en algemene kosten	Naar rato, op basis van fte's aan de bestedingscategorieën

Bij de verdeling is uitgegaan van de volgende verdeling van fte's (gemiddeld):

	fte's 2016	fte's 2015
Fonds Proefdiervrij onderzoek	1,89	1,89
Overige modules	1,61	1,61
Publiekscommunicatie	1,98	1,98
Communicatie Donateurs	1,70	1,70
Fondsenwerving	0,76	0,76
Beheer en administratie	<u>0,66</u>	<u>0,66</u>
Totaal	8,60	8,60

De norm voor kosten van beheer en administratie is gesteld op 3,5%.

2.7 Toelichting op balans per 31 december 2016

2.7.1 Materiële Vaste activa

	Pand	Onderhoud	Software	Website	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2016					
Aanschaf	683.250	122.521	21.943	0	827.714
Cumulatieve afschrijvingen	-218.640	-92.112	-14.237	0	-324.989
	464.610	30.409	7.706	0	502.725
Mutaties boekjaar 2016					
Aanschaf 2016	0	13.704	0	65.405	79.109
Af: Afschrijvingen 2016	-27.330	-7.466	-3.853	-7.005	-45.654
	-27.330	6.238	-3.853	58.400	33.455
Stand per 31 december 2016					
Aanschaf	683.250	136.225	21.943	65.405	906.823
Cumulatieve afschrijvingen	-245.970	-99.578	-18.090	-7.005	-370.643
	437.280	36.647	3.853	58.400	536.180

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages:
Pand 4%, onderhoud 20% en Software/website 33%. De Materiële vaste activa worden ingezet in het kader van de bedrijfsvoering.

2.7.2 Beleggingen

Het verloop van de beleggingen kan als volgt worden weergegeven:

	Aandelen	Obligaties	Totaal
	€	€	€
Saldo 1 januari 2016	635.671	1.040.000	1.675.671
Aankopen	108.619	45.640	154.259
Verkopen en uitlotingen	-199.702	-188.662	-388.364
Koersresultaten	-3.326	130.790	127.464
Saldo 31 december 2016	541.262	1.027.768	1.569.030

De opbouw van de post beleggingen ultimo boekjaar is als volgt:

	2016	in %	2015	in %
Aandelen	541.262	34,5%	635.671	37,9%
Obligaties	1.027.768	65,5%	1.040.000	62,1%
	1.569.030	100%	1.675.671	100%

De beurswaarde van de obligaties per 31 december 2016 bedraagt € 1.027.768,26
in 2015 was dit € 1.180.779

Vlottende activa

2.7.3 Vorderingen en activa	2016	2015
	€	€
Rente Obligaties	17.580	19.339
Te ontvangen nalatenschappen	150.457	493.681
Te ontvangen nalatenschappen AVS	17.000	105.000
Debiteuren	2.815	0
Te ontvangen bedragen	34.150	773
Overige vorderingen	193	1.341
Kruisposten	0	1.200
Voorraad verkoopartikelen	264	264
Saldo 31 december 2016	222.460	621.598

2.7.4 Liquide middelen

Kas	603	554
ING Bank	23.229	114.281
Triodos	355.734	331.542
Bank AVS	8.690	1.468
Saldo 31 december 2016	388.256	447.845

De liquide middelen zijn vrij opneembaar

PASSIVA

2.7.5 Reserves en fondsen	2016	2015
	€	€
Continuïteitsreserve		
saldo per 1 januari	1.000.000	1.000.000
Mutatie volgens resultaatbestemming	0	0
Saldo per 31 december	1.000.000	1.000.000

Voor dekking van risico's op korte termijn wordt een continuïteitsreserve aangehouden van 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Daaronder wordt verstaan de kosten van eigen medewerkers, huisvestingskosten, kantoor- en administratiekosten, bestuurskosten en kosten eigen fondsenwerving.

Bestemmingsreserve		
Saldo per 1 januari	500.000	500.000
Mutatie volgens resultaatbestemming	0	0
Saldo per 31 december	500.000	500.000

Om schommelingen in de inkomsten uit nalatenschappen en beleggingen op te vangen, wordt een bestemmingsreserve van € 500.000 aangehouden.

Reserve financiering activa		
Saldo per 1 januari	502.725	548.373
Mutatie volgens resultaatbestemming	33.455	-45.648
Saldo per 31 december	536.180	502.725

Instandhoudingsreserve		
Saldo per 1 januari	963.420	393.480
Mutatie volgens resultaatbestemming	-676.097	569.940
Saldo per 31 december	287.323	963.420

De instandhoudingsreserve wordt aangehouden om de realisatie van de doelstellingen op lange termijn te waarborgen.

PASSIVA

2.7.5 Bestemmingsfondsen

	Saldo per 01-01-16	Ontvangen	Bestedingen	Saldo per 31-12-16
	€	€	€	€
11.02 Leskist studenten en 13.04 plastinaten project	17.083	0	17.083	0
12.03 Dierdonorcodicil	2.828	0	2.828	0
12.04 en 15.02 Vervolg Project humaan longmodel	14.647	7.626	0	22.273
14.01 en 14.04 Tumorplakjes	0	12.035	12.035	0
14.03 Onderzoeksbeurzen Beta Roadmap	26.538	0	26.538	0
15.01 Hartspieronderzoek	0	9.305	9.305	0
15.03 Living Biobank	0	50.671	50.671	0
15.04 Sanquin	0	37.749	37.749	0
16.01 Hartspieronderzoek Van Veen	0	35.956	35.956	0
16.02 Plooien en vouwen	0	39.995	25.000	14.995
	61.096	193.337	217.165	37.268

2.7.6 Overige schulden en nog te betalen

	2016	2015
	€	€
Loonheffing	3.177	12.051
Verlofdagen	22.731	17.546
Crediteuren	227.832	177.126
Overige schulden en nog te betalen	6.833	13.875
Betalingen onderweg	56.982	0
Vooruitontvangen subsidies	37.600	0
Saldo per 31 december	355.156	220.598

Toezeggingen na boekjaar 2016

Ten behoeve van het Fonds Proefdiervrij Onderzoek is voor 2017 een bedrag van € 600.000 toegezegd.

2.8 Toelichting op de baten

	Realisatie'16	Begroting'16	Realisatie'15
2.8.1 Baten uit eigen fondsenwerving	€	€	€
Structurele bijdragen	1.586.754	1.750.000	1.692.841
Giften PDV en AVS	276.171	300.000	268.465
Nalatenschappen	216.464	320.000	445.002
Nalatenschappen AVS	31.448	120.000	70.207
Overige baten eigen fondswerving	29.735	0	0
	2.140.573	2.490.000	2.476.515
Verkoopartikelen			
Netto-omzet	4.177		2.930
Af: Kostprijs	-1.428		-3.109
Af: Afboeken oude voorraad	0		0
Bruto winst	2.749	0	-179
	2.143.322	2.490.000	2.476.336
2.8.2 Resultaat Beleggingen			
Rente obligaties	33.453		40.438
Dividend en rente	11.205		11.791
Gerealiseerde koersresultaten	-12.273		2.252
Ongerealiseerde koersresultaten aandelen	139.739		75.622
	172.123	100.000	130.103
Totaal Baten	2.315.446	2.590.000	2.606.439

Verschillenanalyse baten ten opzichte van de begroting

~ Baten eigen fondsenwerving

Dit jaar is op de post Structurele Bijdragen minder binnengekomen dan begroot.

Dit komt doordat in 2015 13 incassomaanden zijn geselecteerd en in 2016 12 maanden.

~ Nalatenschappen

Bij Proefdiervrij is op deze post minder binnengekomen dan het voortschrijdende vijf jaar gemiddelde.

De inkomsten uit erfenissen bij de AVS begint steeds meer een aflopende zaak te worden.

~ Resultaat beleggingen

Evenals in 2015 is het dit resultaat te behoudend ingeschat.

2.9 Toelichting op de lasten	Realisatie 2016	Begroting 2016	Realisatie'15
	€	€	€
2.9.1 Uitbesteed werk			
Mediakosten	21.966		27.286
Telefoondiensten/door to door	934.448		513.738
Diverse wervingscampagnes	276.932		89.323
Druk- ontwerp- en advieskosten	27.928		46.764
Informatie aan donateurs	145.550		130.763
Internet/Sociale Media	28.756		61.299
Diverse projecten waaronder dierdonorcodicil	80.348		82.619
Kosten betalingsverkeer	37.033		25.902
Kosten beleggingen	10.710		9.682
Overige fondsenwerving (crowdfunding)	78.247		3.630
Overige kosten	13.989		19.473
	1.655.909	1.240.000	1.010.479

2.9.2 Fonds Proefdiervrij Onderzoek

ZonMw	599.722		524.000
TNO	0		13.133
	599.722	600.000	537.133

2.9.3 Personeelskosten

Salarissen	414.401	390.000	392.817
Pensioenlasten	49.961	60.000	34.340
Sociale lasten	67.514	78.000	58.984
Overige personeelskosten	50.084	20.000	33.939
Tijdelijke krachten	25.773	30.000	27.167
	607.734	578.000	547.247
Ziekengeld	-37.657	0	-39.212
	570.077	578.000	508.035

Het gemiddeld aantal werknemers gedurende het boekjaar 2016 bedroeg 8.6 (in 2015 was dat 8.6)

Bezoldiging Directie en Raad van toezicht

Naam: M.Zuidgeest

Functie: Directeur

Dienstverband: Onbepaalde tijd

Uren: 40 uur per week

Periode: 1 jan t/m 31 dec

	2016	2015
~ Bruto jaarloon	77.440	75.066
~ Vakantietoelage	6.195	5.940
~ Pensioenlasten	21.265	16.195
~ SV lasten (wg deel)	6.093	5.489
Totaal bezoldiging	110.993	102.690

De Raad van toezicht ontvangen als zodanig geen bezoldiging.

Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van Proefdiervrij gemaakte kosten wordt op declaratiebasis verstrekt.

2.9.4 Huisvestingskosten

Huisvestingskosten	17.149	16.000	19.029
Afschrijving Kantoorpand	27.330	28.000	27.330
Afschr. Inrichting	7.466	21.000	13.890
	51.945	65.000	60.249

	Realisatie'16	Begroting'16	Realisatie'15
	€	€	€
2.9.5 Kantoorkosten			
Kantoor benodigdheden	1.273		1.056
Telefoonkosten	1.511		3.792
Afschrijvingen	10.859		4.429
Reis-Verblijfkosten	4.932		2.635
Portokosten	6.015		5.413
Kopieerkosten	3.093		3.935
Huisstijl Items	14.491		15.897
Computer/Serverkosten	19.671		21.639
Vakliteratuur	13.852		11.873
Verzekeringen	4.217		3.205
Overige kantoorkosten	5.883		7.306
	85.796	90.000	81.180
 2.9.6 Algemene kosten			
Accountant	12.182	12.000	13.392
Kosten Raad van Toezicht	4.035	3.000	2.326
Salarisadministratie	1.606	2.500	1.984
Div. Algemene kosten	644	2.500	1.137
Administratie AVS	0	0	197
	18.467	20.000	19.036

2.10 Ondertekening

Vastgesteld en goedgekeurd te 's-Gravenhage op 6 juni 2017.

Mevrouw M. Zuidgeest
bestuurder

Mevrouw J. Lutteke
voorzitter raad van toezicht en portefeuille Personeel en Organisatie

Mevrouw H. Leenen,
lid raad van toezicht, portefeuille Communicatie

De heer E. Hilders,
lid raad van toezicht, portefeuille Financiën en Vermogensbeheer

Stichting AVS Proefdiervrij
Groot Hertoginnelaan 201
2517 ES DEN HAAG

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting AVS Proefdiervrij

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2016 van Stichting AVS Proefdiervrij gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2016 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting AVS Proefdiervrij, te Den Haag per 31 december 2016 en van het resultaat over de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 'fondsenwervende instellingen'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016 met een balanstotaal van € 2.715.927;
2. de staat van baten en lasten voor het boekjaar eindigend op 31 december 2016 met een resultaat van € 666.470 (tekort); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting AVS Proefdiervrij te Den Haag, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de geconsolideerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 'fondsenwervende instellingen'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Was getekend te Sliedrecht, 20 juni 2017.

WITH accountants B.V.

P. Alblas RA

Bijlagen.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2016 van Stichting AVS Proefdiervrij te Den Haag

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.